

usurpando sibi iudicium, sed non tenuerit restituere, sed fatis facere Deo, & sedare scandalum, 22.q.66.5.ad 3.

8 Accipiendo rem alienam occulte & manifeste auctoritate iudicis, non est furium vel rapina, quia per sententiam fuit debitum, 22.qu.66.5.ad 1. item 8.c.

9 Accipiens rem inventam, animo retinendi, furium facit, nisi credit haberi pro derelictio, vel nullius esse, 22. q. 66.5.ad 2.

10 Per prohibitionem furti prohibentur omnia dama in rebus, 22.q.120.6.ad 2

11 Pena mortis non infligatur in praesenti pro furto, nisi ratione gravis circumstantie, ut sacrilegio, peculatu, & plagiatio, 22.q.66.6.ad 2

12 Futurum cognoscitur dupliciter, sc. in se, & in suis causis. Primum convenient tantum Deo, secundum nobis, sed magis angelis, & demonibus; sed in causis necessariis certitudinaliter, in contingentibus sepe, opinatio tantum, quae aeterno, nullo modo, 1. q. 14. 13.0. & qu. 57.3.0. & 64.1.ad 5. & qu. 86.4.0.item q. 89.2.ad 1. item 12.q.111.4.c. & 22.q.95.1.0. item s.c. item qu. 172.6.ad 1. item ad 1. item ad 3. item q. 172. x.c. item q. 174. x.c. ad 1

13 Futura plus cognoscuntur a phreneticis, abfradicis a sensibus, morientibus, dormientibus, & brutis, quam ab oppositis, 1.q.12.11.c.item q. 86.4.ad 2. item ad 3.item 22. qu. 172. 1. ad 1. item ad 2.item ad 3

14 Cognitio futorum ex presentibus & prateritis proprie rationis est, 22.q.47.1.c

15 Anima vicina morti conguiscit aliqua futura ex revelatione, vel ex impressione causarum naturalium, non autem propria virtute, 1.q.86.4.ad 2. & 22.q.172.1.ad 1

16 Bruta non cognoscunt futura, sed ex instinctu naturae eis induito ab intellectu divino. mouentur ad aliquid in futurum, ac si futurum praverident, 12. q.40.3.ad 1

17 Cognoscunt futura, non

computando praesens ad futurum, sed ex instinctu naturae, 1. qu. 86.4.ad 3. & 12. q. 41. 1. ad 3

18 Sensus non apprehendit futurum, sed ex iis, que animal apprehendit in praesenti, appetitus ejus mouetur naturali instinctu in aliquod futurum prosequendum, vel fugendum, 12.qu.40.3.ad 3. & q. 42. 1. ad 3

19 Gabriel fortitudo Dei nominatur, 3. q. 30. 2. ad 4

20 Quidam dicunt Gabrielem fuisse de supremo ordine angelorum, sed satis est credibile, quod sit summus in ordine angelorum. Unde ecclesia eum archangelum nominat, 3. q.30.2.ad 4.item 6.

21 Gaudium ut interpretatur transmigratione, significat gentilitatem; sed ut interpretatur revelatio, significat patriam coelestem, 3.q.55.3.ad 4

22 Gaudium non est virtus, sed est actus charitatis posterior dilectione, 22.q.28.4.0

23 Gaudium & tristitia de semper sunt contraria, & etiam secundum genus, sed de diversis unctionis causa alterius, & materia, 1.q.64.3.ad 1. & 3. qu. 84.9.ad 2

24 Gedeon petens signum peccati tentando Deum ex incredulitate, sicut & Zacharias, 22.q.97.4.ad 3

25 Gemitus & lacryma mitigant tristitiam, quia appertur extra, & convenienti dispositioni hominis tristis, 12. q.38.2.0

26 Genealogia magis denominatura patre, quam a matre, 3. qu.28.1.ad 1. & qu. 29. 1. c. & q. 31.2.ad 1

27 Tota genealogia Christi exponitur, & dubia circa eam solvuntur, 3. qu. 28. 1. ad 1. & q. 11.3.0

28 Generale triplex, sc. per

prædicacionem, ut genus; per

causam, ut amor; & quod est a

multis causis, ut ira, 12. q. 46.

1.0. & 22.q.38.6.c

29 Generale, & speciale duplex, scilicet intentione & obiecto, 22.qu.58.5.ad 3. & q. 59. 1.0. & q. 79.1.ad 1

30 Generatio duplex, scilicet mutatio de non esse ad esse, & origo viventis a principio vivente coniunctio. Prima convenit omni generabilis & corruptibili; secunda vero tantum viventi, & dicitur nativitas, 1. q. 22.0.68.1.ad 2

31 Ad generationem naturalem non requiritur aliqua potentia activa in materia, 3. q. 32.4.c.ad 3

32 In generatione tota virtus activa est ex parte maris, & passio ex parte feminæ, 1. q. 115.2.ad 3. & 3. q. 32.4.c. & q. 67.4.ad 3

33 Primum in generatione est ultimum in corruptione, 22. qu.107.2. c. & qu. 162.7.ad 3. & ad 4

34 Generatio unius non est corruptio alterius, nisi per concomitantiam, 12. qu. 81.0. ad 3

35 Generatio & corruptio sunt in instanti, 12. q.113.7.c

36 Forma est finis generationis, in omnibus que generantur, non a casu, 1.q.15.1.c

37 Omne generans producit sibi simile secundum formam qua agit, quæ est potentia generativa, 1. qu.33.2. ad 4. & q. 41.5.c

38 Ad alium generationis concurrent tria, scilicet calor, spiritus, & humor, 22.q.147. 8.ad 1

39 Generatio univoca est superior & perfectior, quam generatio non univoca, 1. q. 3.2. ad 4

40 Generatio univoca est vegetativa, & perfectior, quam generatio non univoca, 1. q. 3.2. ad 4

41 Idem modus generationis est omnium eorum, que sunt eiusdem speciei, 3.q.18.1.ad 4

42 Quod generatur secundo modo generationis, sc. prout generatio est origo viventis a principio vivente coniunctio, non dicitur genus, nec filius, nisi procedat secundum rationem similitudinis speciei; ut pili, & vermes, 1. q.27.2.c

43 Generatum oportet affi-

mari generanti in omnibus,

que ad naturam speciei perti-

ment; non autem in proprietatibus individui, 1.q.100.1.c.& q.101.1.ad 1. & 12.q.81.2.0

44 Accidentia individualia pertinentia ad dispositionem naturæ, ut velocitas corporis, & bonitas ingenii, propagantur in filios per generationem; sed nullo modo accidentia pure personalia, ut grammatica, & huiusmodi, 12.qu.81.2.c.&

22.q.68.1.ad 2

45 Ad generationem individuum secundum corpus possunt transfundiri a generante in genitum, non autem accidentia secundum animam, 22. q. 60.6.ad 4

46 Homo generat sibi simile in specie, non inducendo, nec educendo animam rationalem de potentia materie, sed disponendo materiam, 1.q.118.2.ad 4. & 12.q.81.1.ad 3

47 In statu innocentia fuisse generatio per coitum, 1. q.98.0

48 Tunc non sufficiunt generati aquales in robore, pulchritudine, & aliis, sicut nec etiam nunc, 1.q.96.3.c

49 Parentes tunc non sufficiente confirmati in justitia, quamdiu gerentur, 1. qu. 100.2.c

50 Generatio significat relationem per modum operacionis, in dividibus, 1.q.42.6.ad 3

51 Generatio propriæ conuenit Deo, 1. qu.27.2.0. & q. 28. 4.c

52 Generatio filii Dei a patre est aeterna, 1.q.42.2.0

53 Arius ponit duodecim modos generationis, scilicet iuxta fluxum linea a punto, iuxta emissionem radiorum a sole, iuxta characterem, seu imprecisionem a filio, iuxta immisionem bona voluntatis a Deo, iuxta exitum accidentis a substantia, iuxta abfractionem speciei a materia, iuxta excitationem voluntatis a cogitatione, iuxta transfigurationem materialis, ut ex ære fit imago, iuxta transfigurationem motus a movente, iuxta edificationem specierum a genere, iuxta ideationem, & iuxta na-

scientia, in quibus deest aquila

litas natura, vel durationis,
1. q. 42. 2. ad 1

24 Processio Spiritus sancti non potest dici generatio, quia est per modum amoris, non autem per modum similitudinis, sicut verbum, 1. qu. 27. 4. o. & qu. 30. 2. ad 2. & quæst. 25. 3. c.

25 Nullus modus processio-
nis in creaturis perfecte repre-
sentat divinam generationem,
sed ex multis oportet collige-
re similitudinem, 1. quæst. 41.
3. ad 4

26 + Nec beati illam ineffa-
bilem generationem sciunt,
quia non comprehendunt natu-
ram Dei, 1. q. 12. 7. 0

27 Essentia Dei non genera-
tur, nec genita est per se, nec
per accidens, 1. qu. 39. 5. ad 2. &
3. q. 6. 5. ad 1

28 Essentia non generat, sed
pater virtute essentiae, 1. q. 39.
5. o. & q. 41. 5. ad 1

29 Generatio attribuitur aliis
terminis essentialibus, secundum
quod magis connotat a-
etum, 1. q. 39. 5. ad 1

30 Essentia est Deus gene-
rans, & res generans, si res &
Deus supponant pro persona,
non autem si supponant pro ef-
fentia, 1. q. 39. 5. ad 5

31 Hæc propositio est falsa,
Deus non genuit Deum, 1. q.
39. 4. ad 3

32 Hæc propositio est vera,
Deus genuit Deum, 1. q. 39. 4.
o. item 5. ad 1

33 Hæc est falsa, Deus ge-
nuit se Deum, vel alium De-
um, 1. q. 39. 4. ad 4

34 Hæc est vera tripliciter,
Deus Pater genuit alterum se,
scilicet in ablative, in accusa-
tivo, simpliciter, & personaliter,
sed emphaticè, 1. q. 39. 4.
ad 4

35 Hæc est vera appositive,
Deus genuit Deum, qui non est
Deus Pater. Et est falsa supple-
tive, sed affirmativa est & con-
verso, 1. q. 39. 4. ad 5

36 Melius dicitur filius Dei
semper natus, quam semper
generari, vel semper nasci, li-
cet ut possimus omni tempo-
re in generatione ejus, 1. q.
42. 2. ad 2

Generativa potentia est abi-
va, & est in patre perfetta, 11.
matre vero imperfecte, 1. q.
32. 4. ad 2

Genitor, vel generans no-
est ita nomen proprium par-
sicut pater, 1. qu. 33. 2. o. &
40. 3. c.

1 Genitus Filius Dei dicitu-
de Patre, & substantia Patris
sed diversimode, 1. quæst. 41.
3. o

2 Genitus, & creatus Filius
Dei dicitur, ad removendum
omnen imperfectionem a na-
tivitate ejus, 1. q. 41. 3. ad 4

1 Genus respectu singulari-
tatem ut formalē, sed respectu
speciei ut in materialē, 1.
q. 82. 3. ad 4

2 Aliquando accipitur pri-
specie eo modo loquendi, quo
dicimus humanū genus, to-
tum humanā speciem, 12. q.
18. 2. c. f.

3 Prædicatur aquiliter de
speciebus secundum intentio-
nem, non autem semper se-
cundum esse, 1. q. 77. 4. ad 1

4 Dicitur duplicitate, scilicet
proprie, prout prædicatur di-
pluribus speciebus in eo quod
quid, & improprie, id est omne
commune, sc. quod sui com-
munitate multa ambit & conti-
net, & sic bonum & malum di-
cuntur genera contraria, 12. q.
18. 2. c. f.

5 Duplex, sc. genus nomi-
natum, & genus innominatum,
1. q. 78. 3. ad 3

6 Duplex, scil. genus prox-
imum, & genus remotum, ibid.

7 Duplex, sc. genus logi-
cum, & genus physicum, 1.
q. 66. 2. ad 2. item q. 88. 2. ad 8

8 Aliquid est in aliquo ge-
nere duplicitate, sc. in gene-
re intelligibilium, ut pota-
potentia, 1. q. 87. 1. c. ad 2. item
12. q. 50. 4. ad 2. item 5. c.

9 + Aliquid est in aliquo ge-
nere duplicitate, scil. per se, ut
species, & ea de quibus prædi-
catur genus, & redutive, ut
principia generis negationes &
privations, 1. qu. 3. 5. c. & 11.
q. 72. 6. ad 3

10 In omni genere, in quo
est

est aliiquid imperfæsum, opor-
ter praæexistere aliiquid perfe-
ctum, 1. q. 51. 1. c.

11 In quolibet genere, pri-
mum est causa omnium, qua-
sunt post, 1. q. 56. 1. c.

12 + In omni re quæ est in
generi, differt esse ab essentia,
1. q. 3. 5. c.

13 Impossibile est aliiquid
esse in genere, quod in nulla
eius specie est, 1. quæst. 7.

14 Hypostasis non est in ge-
nere, vel in specie, nisi per
naturam quam habet, 1. q. 7.

15 Nihil ponitur primo in ge-
nere vel specie, nisi per id,
quod de eo proprie prædicatur,
1. q. 63. 2. ad 1

16 In omni genere quanto a-
liquid est prius, tanto est sim-
plicius, 12. q. 19. 2. c.

17 Relatio generis ad spe-
ciem, & e converso, est rela-
tio rationis tantum, 1. qu.
28. 1. c.

18 Alia genera a relatione

secundum propriam rationem,
significant aliiquid alicui in-
havent, 1. q. 28. 1. c.

19 Geometria modico studio
acquirit scientiam conclusionis
nonquam consideratæ, 12. qu.
65. 1. ad 1

20 Errans circa hoc princi-
pium, omne totum est maius
sua parte, non potest habere
scientiam geometriæ, 12. qu.
65. 1. ad 4

21 Germinet terra herbas vi-
rentes, & facientes semen, dicitur
significare, quia scilicet sunt produc-
tae perfectæ species plantarum, ex quibus
feminae plantarum orientur.

Nec refert ubicumque habeant
vix feminativam, utrum scilicet
in radice, vel in stipite, vel in fructu,
1. q. 69. 2. o. item 9. 72. ad 1

22 Gigantes secundum Jose-
phum & Augustinum produci-
unt semine humano, operante
dæmonio incubo, vel succu-
bo, sub certa constellazione,
1. c. 5. 3. ad 6

23 Gilbertus Portetanus revo-
cat enim suum de assentia

relationum in divinis, 1. qu.
28. 2. c.

Gladius flammus est impe-
dimentum acceſus paradisi ter-
restris, & significat impedimen-
tum regni coeleſti, 12. q. 164.
2. ad 5

1 Gloria est clara notitia
cum laude, ut Ambroſius di-
cit, 12. q. 2. 3. c. & 22. q. 103. 2.
ad 1. item 9. 132. 1. c.

2 Finis debitus appetendi glo-
riam, vel manifestandi aliquod
bonum in hac vita, est tantum
triplex, sc. gloria Dei, utili-
tas proximi, & utilitas pro-
pria, 22. q. 132. 1. ad 3

3 Homo potest laudabiliter
appetere gloriam suam ad utili-
tatem sui vel aliorum, 22.
q. 132. 1. ad 1

4 Gloria dicitur vana tri-
pliciter, & est peccatum.
Primo quando est de non ente,
vel de transitoris, vel de pec-
cato. Secundo, quando quar-
tor ab hominibus, & non a
Deo. Tertio, quando non or-
dinatur ad debitum finem, 22.
q. 132. 1. c.

5 Opus virtuosum factum
propter inanem gloriam ve-
nialem, amittit vim merendi
vitam eternam, quia nullus
peccando meretur, 12. qu. 132.
3. ad 1

6 Inanis gloria est periculo-
sa, non propter vanitatem sui,
sed disponendo ad gravia, fa-
ciendo præsumptuofum, & ni-
mis de se confidentem, & dis-
ponendo paulatim ad privatio-
nem interiorum bonorum, 22.
q. 132. 3. ad 3

7 Vana gloria vituperatur
principiæ circa eleemosynam,
propter defœtum charitatis,
præfrendo vanam gloriam u-
tilitati proximi, dum facit hoc
propter illud, 22. quæst. 132.
5. ad 3

8 Vana gloria non est fem-
per peccatum mortale, sed tan-
tum quando ponitur in ea ulti-
mus finis, vel quando est con-
tra Deum, 22. q. 132. 3. 0

9 Et vitium capitale, cuius
filii sunt septem, sc. inobe-
dientia, jaſtantia, hypocritis,
contentio, discordia, præsum-
ptio novitatum, & perjinacia,

22. qu. 21. 4. o. item q. 105. 1. ad 2.
item qu. 132. 4. s. o. item q. 138. 2.
ad 2.

10 Ira non causat discordiam, & contentionem, nisi mediante vana gloria, 22. q. 132. 5. ad 2.

11 Vana gloria directe contrariatur magnanimitati, secundam rei veritatem, ut deficiens; sed secundum opinionem, ut excedens, 22. qu. 30. princ. & q. 132. 2. o.

12 Deus querit gloriam suam, non propter se, sed propter nos, 22. q. 132. 1. ad 2.

13 Soli Christo convenit quartare gloriam suam, quia Deus est; sed in quantum homo querit gloriam Dei in se; sicut & alii fanxi, 22. qu. 132. 1. ad 1.

14 Ea quae sunt gloria, sc. perfecta Dei fructio, & huiusmodi, prius tempore debuerunt esse in Christo, sicut in auctore gloria, quam in alio, 3. q. 53. 3. ad 3.

Gloria sanctorum est sine successione, 12. q. 67. 4. ad 2

1 Gradus altaris prohibentur contra idolatriam; quia gentiles in facris Priapi ostendebant populo suu pudenda, 12. q. 62. 2. ad 7. n.

1 Gratia est forma accidentalis, scilicet qualitas, 12. qu. 210. 2. o.

2 Reducitur ad primam speciem qualitatis; non tamen est habitus proprie, sed habitudo, sc. sanitas mentis, 12. q. 110. 3. ad 3.

3 Est forma quedam, habens esse completum in anima; ideo est in ea mutabiliter, sicut anima est mutabiliter secundum librum arbitrium in via, 3. q. 63. 5. ad 1.

4 Non est forma intrinseca virtutum, sed est quasi principium, a quo virtutes formulariter oriuntur, 12. q. 110. 3. c. ad 3. item 4. ad 2. item 3. qu. 63. 2. c.

5 Gratia pro acceptance a-moris non est principium rectae operationis, nisi mediante virtute, 12. q. 110. 4. ad 2.

6 + Gratia differt essentialiter a qualibet virtute, 12. qu.

110. 3. o. & 4. c. & 3. q. 7. 1. c. & q. 63. 2. c. & q. 89. 1. c

7 Nihil aliud est, quam quadam inchoatio gloria in nobis, 22. q. 24. 3. ad 2

8 Auxilium Dei, ut movens ad volendum, dicitur gratia operans, sed respectu aëris exterioris, dicitur gratia co-operans, 12. q. 111. 2. c.

9 Gratia consummata est in men gloria, 12. q. 111. 3. ad 3

10 Gratia est natura, id est essentia; non tamen est naturalis alicui creature, 3. q. 2. 12. c.

11 Natura non dicitur gratia gratis data; quia natura includit debitum naturæ, & non debitum meriti, gratia vero omni debitum excludit, 11. q. 111. 1. ad 2. item 4. c.

12 Gratia excedit conditio-nem naturæ creatae, 12. q. 112. 1. c. item q. 114. 2. 5. c.

13 Proprie est donum Dei excedens ordinem naturæ, & fine meritis, 12. q. 112. 1. c. item q. 114. 2. 5. c.

14 Est participatio divina naturæ, 12. qu. 110. 3. 4. c. & qu. 112. 1. c. & qu. 113. 9. c. & qu. 114. 3. c. & 22. qu. 19. 7. c. & 3. qu. 2. 10. ad 1. & qu. 3. 4. ad 3. & 3. q. 62. 2. 3. c.

15 Omnis gratia gratis data est manifestatio gratiae gratum faciens, 12. q. 112. 2. ad 2

16 Gratia sumitur tripliciter, scilicet pro dilectione, pro dono gratis dato, & pro recompensatione ejus, 12. qu. 110. 1. corp.

17 Dicitur dupliciter, scil. donum Dei, & Deus donans, 3. q. 2. 10. c.

18 Dicitur dupliciter, scilicet auxiliu Dei movens nos; & habituale donum, 12. qu. 109. 1. ad 1. & 2. 3. 6. 8. 9. 10. c. & qu. 110. 1. 2. c. & qu. 111. 2. c. & qu. 112. 2. c. item 22. qu. 171. 2. ad 3

19 Duplex, scilicet gratum faciens, & gratis data, 12. q. 111. 1. o. item 3. qu. 7. 7. c. ad 1. item q. 63. 1. c.

20 Plenitudo gratiae duplex. Prima ex parte ipsius gratiae, id est, quando aliquis attingit ad summum bonum, quantum

tom ad effientiam, & quantum ad virtutem, quia haber gratiam in maxima excellentiā quā potest haberi, & maxime in extensione ad omnes gratias effectus; & talis gratia plenitudo propriā est homini Christo. Secunda ex parte habentis gratiam, scilicet quād alius habet gratiam secundum suam conditionē, vel intentionē usque ad terminum ei praefixum a Deo, quod omnia, quā pertinent ad suum statum, vel officium; & talis plenitudo gratiae communicatur aliis per Christum, 3. q. 7. 10. 0

21 Gratia gratis data sufficienter enumerantur & distinguuntur novem, scilicet sermo sapientiae, sermo scientiae, sermo sanitatis, sermo virtutum, sermo prophetia, sermo spirituum, genera linguarum, & interpretatio sermonum, 12. q. 111. 4. o.

22 Gratia duplex, scil. præveniens, & subsequens, 12. q. 111. 3. o.

23 Dilectio Dei dicitur præveniens, non autem subsequens, quia est aeterna; sed gratia Dei est temporalis, ideo dicitur utroque modo, 12. q. 111. 3. ad 1

24 Duplex, scil. operans, & cooperans, 12. q. 111. 2. c. & 3. c.

25 Operans, & cooperans sunt idem secundum rem, & differunt secundum rationem, & secundum effectus; & similiter gratia præveniens, & gratia subsequens, 12. q. 111. 2. c. ad 4. item 3. o.

26 Gratia via & patria sunt una & eadem numero, 12. q. 111. 3. ad 2

27 Corpus non est immediatum subiectum gratiae, sed ex anima redundat in corpus effectus gratia nunc, & in patria, 3. q. 79. 1. ad 3

28 In omni habente gratiam oportet esse restitudinem voluntatis, 22. q. 8. 4. c.

29 Amplius gratia collata fuit ante peccatum, quam post, 1. q. 95. 1. 4

30 ER major in uno, quam

in alio, ex parte subiecti, non autem ex parte objecti, nec fi-nis, 12. q. 66. 2. ad 1. & q. 112. 4. o. & 22. q. 5. 4. ad 3

31 Aliquis incipit a maiori gratia quam sit in alio, in statu perfectus, 3. q. 89. 2. ad 4

32 Bonum gratiae unius est maius bono naturæ rotius u-niversi, 12. q. 113. 9. ad 2

33 Gratia gratis data non sunt communes omnibus, nec sunt omnes aequales in codem, 12. q. 66. 2. ad 1. & q. 69. 5. ad 1

34 Gratia proprie non crea-tur, nec corrumptur; sed sub-jectum secundum eam, 12. q. 110. 2. ad 3

35 Non fit, nec corrumptur; sed subiectum secundum eam, & dicitur creari, quia homines secundum ipsam creantur, id est constituantur in novo esse, ex nihilo, ideo non ex meritis, 12. q. 110. 2. ad 3

36 Gratia gratum faciens amittitur per quodlibet pecca-tum mortale, 12. qu. 111. 2. c. & 22. qu. 10. 4. c. & qu. 24. 12. c. item 3. q. 86. 3. c.

37 Infusio gratiae fit in in-fanti, sine successione, 12. q. 113. 7. c.

38 In eodem instanti est terminus præparacionis subje-cti, & infusio gratiae, 3. qu. 89. 1. c.

39 Ad habitum gratiae re-quiritur præparatio subiecti, quia principaliter est a Deo movente liberum arbitrium; secundario autem a nobis, 12. qu. 112. 2. o. & 3. c. ad 2. & 4. c. & qu. 113. 3. c. & 7. c. & 22. q. 24. 10. ad 3

40 Præparatio perfecta ad gratiam est in instanti, non autem imperfecta, 12. qu. 112. 2. ad 2

41 Simil est cum infusio gratiae, & meretur gloriam, & non gratiam; non autem im-perfeta, 12. qu. 112. 2. ad 1. item 3. q. 89. 3. c.

42 Gratia ex necessitate in-fallibilitatis, & non coactionis sequitur præparacionem, secun-dum quod est a Deo, non au-tem secundum quod est a no-bis, 12. q. 112. 3. o.

43 Quando homo facit te-um

tum quod potest, & totum quod in se est, tunc est necessitas ad habendam gratiam, non quidem necessitas coadiutantis, Deo debitus imponens, sed necessitas immutabilitatis, qua necessis est Deum esse; & ideo esse bonum, & ideo effluentem, & ideo dispositio accipienti dantem, 12. q. 112. 3. o.

44. f. Homo in gratia existens indiget auxilio Dei movente ad recte agendum; non autem alia gratia habituali, 12. q. 109. 9. o.

45 Nulla creatura potest causare gratiam; sed filius Deus infundit eam immediate, 12. q. 76. 2. ad 2. & q. 109. 7. c. & c. 3. 1. o. & 3. ad 2. & 3. q. 62. 1. c. ad 3. & s.c. & q. 64. 1. c.

46 Homo dat gratiam non interius influendo, sed exterius exhortando ad ea quae sunt gratiae, 3. q. 8. 6. ad 2.

47 Deus dat gratiam dignitatem, quos per gratiam facit dignos, 12. q. 114. 3. ad 2.

48 Deus auferit gratiam ab eo, qui per negligitiam non utitur gratia ei data, 22. qu. 62. 4. c. & q. 78. 1. ad 1

49 Humanitas Christi, ministeri ecclesie, & sacramenta sunt causae gratiae instrumentalis tantum, 12. q. 112. 1. ad 1. & ad 2. & 3. qu. 8. 1. ad 2. & 6. ad 2. & qu. 62. 1. o. & s.c. & qu. 64. 1. o.

50 Omnia sacramenta novae legis causant gratiam: non aetatem veteris, 12. q. 100. 2. 3. c. & q. 103. 2. c. & q. 110. 12. c. & 22. q. 100. 2. 3. c. & 3. q. 61. 4. ad 2. & q. 62. 1. 6. o. & q. 63. 1. ad 3. & qu. 66. 2. c. ad 1. & qu. 72. 5. ad 3. & q. 87. 2. ad 2. & 3. c.

51. f. Sacramenta ex secunda sanctificatione, id est ex usu eorum, habent quod causent gratiam, non autem ex prima, 3. q. 62. 4. ad 3.

52 Gratia est in sacramentis intentionaliter, ut in signo, & causa instrumentalis, non autem ut in subiecto, 1. q. 43. 6. ad 4. & 3. q. 62. 3. o. & q. 73. 3. ad 3.

53 Sianum sacramentale in penitentia non causat gratiam, sicut in aliis sacramentis; quia

non datur ab exteriori; idea non representat agens extrinsecum, sicut in illis, 12. qu. 103. 1. c.

54 Virtus causandi gratiam est in sacramentis intentionaliter, ut in subiecto, 3. q. 62. 4. o. item qu. 63. 2. c. & qu. 61. 3. c. & qu. 73. 1. ad 2. & ad 3. q. 78. 4. o.

55 Hæc virtus est in multis, tanquam in uno subiecto, sc. in materia, & forma, 3. qu. 62. 4. ad 4. item q. 82. 1. ad 1

56 Non est in predicamento per se, sed reductus ad genus qualitatis, 3. q. 62. 4. ad 2. & q. 63. 2. c.

57 Gratia sacramentalis est species gratiarum communiter sumpta, ideo non dicitur aquivoca, 3. q. 62. 2. ad 3

58 Addit supra gratiam communiter dictam, & supra virtutes, & dona, quoddam auxilium Dei, ad habendum sacramenti finem, sicut virtutes, & dona supra gratiam addunt perfections potentiarum, 3. q. 62. 2. o. & q. 72. 7. ad 2

59 Gratia quam sacramentum directe continet, differt a gratia, qua est in virtutibus & donis: licet etiam hanc per quadam continuationem contineat, 3. q. 72. 7. ad 3

60 Sacramentum est ad duo, scilicet ad tollendum peccata, & ad perficiendum animum ad cultum divinum, secundum religionem christianam vitam, 3. qu. 62. 5. c. & qu. 63. 1. 6. c. & q. 65. 1. c.

61 Gratia virtutum & donorum sufficienter perficit essentiam & potentias animæ quoad generalem ordinationem ad unum; sed gratia sacramentalis quoad aliquos speciales deficiens, 3. q. 62. 2. ad 1

62 Gratia sacramentalis excludit peccata præterita, sed virtutes, & dona sufficienter excludunt peccata præfentia, & futura, 3. q. 62. 2. ad 2

63 Gratia & virtutes sanant animum formaliter, sed sacramenta effectiva, 12. q. 110. 2. ad 1

64 Gratia gratum faciens, in quantum animam sanat, iuli-

justificat, & gratum Deo facit, dicitur gratia operans; sed respectu operis meritior, dicitur gratia cooperans, 12. q. 21. 2. c. & 3. q. 86. 4. ad 2

65 A gratia gratum faciente sunt virtutes & dona, ad perficiendum potentias animæ, 1. qu. 1. 8. ad 2. item qu. 2. 2. ad 1. item 12. qu. 110. 3. item 4. ad 1. item 3. qu. 7. 2. c. & qu. 62. 2. c. & q. 89. 1. c.

66 Gratia gratis datae ordinatur ad manifestacionem fidei & doctrinae spiritualis, 3. q. 7. 7. ad 1

67 Gratum faciens ordinat hominem immediare ad conjunctionem ultimi finis; ideo est multo excellentior quam gratis data; quia ordinat ad quadam preparatoria ultimi finis, 12. q. 111. 5. o.

68 Sicur gratia gratum faciens ordinatur ad actus meritorios interiores, sic gratia gratis data ad exteriorios, 3. q. 7. 7. ad 1

69 Gratia gratis data datur ad utilitatem aliorum; sed gratia gratum faciens datur ad utilitatem propriam, 12. q. 111.

2. c. & 22. qu. 176. 1. ad 1. & qu. 177. 1. c. ad 3. & ad 4

70 Effectus gratiae quintuplices, sc. sanitas animæ, velle bonum, & efficaciter operari, perseverantia in bono, & pervenitio ad gloriam, 12. q. 111.

3. c.

71 Gratia non tollit naturam, sed perficit, & supplet defectum naturæ, 1. qu. 1. 8. ad 2. quest. 2. 2. ad 1. & 22. qu. 188. 2. c. fin.

72 Duo principaliter facit in anima, primo perficit formaliter ad esse spirituale; secundo perficit ad opus, 12. q. 111. 2. c. fin.

73 Omne donum gratiae ele-

vat hominem ad aliquid supra naturam humanam quoad substantiam actus, ut miracula facere, & prævidere futura; vel quoad modum, ut diligere, & cognoscere Deum; ad secundos datur donum gratiae habituale, non autem ad pri-

mos, 22. q. 171. 2. ad 3

74 Quod semel gratia facit,

perpetuo manet, 3. q. 88. 1. ad 4

75 Non omnia beneficia Dei dicuntur gratiae gratis datae; sed tantum quæ sunt supra facultatem naturæ supra meritum personæ, non pro se sed pro aliis, 12. qu. 111. 1. c. ad 2. & 4. ad 1. & 22. qu. 172. 4. c. & q. 177. 1. o. & q. 178. 1. c.

76 Gratia elevat hominem ad vitam, quæ est supra conditionem omnis creatæ natu-

rae, 12. q. 110. 1. corp.

77 Gratia via est æqualis gratiae glorie in virtute; non autem in actu, 12. q. 114. 3. ad 3

78 f. Minima gratia potest resistere cuilibet concupiscentiae, & mereri vitam æternam, 3. q. 62. 6. ad 3. & q. 70. 4. c.

79 Quilibet existens in gratia, ex hoc dignus est vita æterna, 1. q. 24. 3. c. & 12. q. 113. 2. ad 2. & 9. c. & qu. 114. 3. o. & 3. q. 62. 6. ad 3

80 Ultimus effectus positivus gratiae est pervenire ad gloriam, 3. qu. 62. 6. ad 3. & q. 70. 4. c. & q. 72. 7. ad 1

81 Gratia gratum faciens ad hoc principaliter datur, ut anima hominis Deo per charitatem conjugatur; ideo quicquid potest esse sine uno, potest esse sine alio, 22. q. 172. 4. c.

82 Effectus gratiae operantis est prior quam effectus gratiae cooperantis, 3. q. 86. 4. ad 3

83 Gratia est similitudo Dei, operans in virtute misericordia Dei infinite, 3. qu. 2. 10. ad 1. & q. 3. 4. ad 3

84 Per gratiam gratum faciens tota Trinitas inhabitat mentem, 1. qu. 43. 3. o. & 4. ad 2. & 5. c.

85 Gratia non immobilitat in bono, ne quis possit peccare, nisi sit perfecta, sc. conjunctio fini, 1. q. 62. 3. ad 2. & 12. q. 106. 2. 2

86 Non infunditur in habentibus utrum liberi arbitrii, fine aequali motu liberi arbitrii in Deum, & in peccatum, 1. q. 87. 2. c.

87 Nunquam amittitur sine culpa, & illud quod ex gratia Dei conceditur, nunquam absque culpa revocatur, 3. q. 50. 2. c.

88 Est quodammodo infinita; cum sufficiat ad merendum primum infinitum, & per quam satisfaci proportionatae culpae infinita, in quantum est offensa Dei, 12. q. 114.3.ad 3

89 Primus effectus gratiae gratum faciens est remissio peccatorum, 3.q.73.7.ad 1

90 Nulla culpa potest remitti sine gratia, 3.qu.61.6.ad 3. & qu.70.4.c.& q.86.1.c.& qu.87.4.o.& q.89.1.c

91 Minima gratia baptismalis sufficit ad delendum omnia peccata, 3.q.62.6.ad 3. & q.69.8.ad 1. & q.70.4.c

92 Remissio culpe & poena eternarum est effectus gratiae operantis; sed remissio poena temporalis est effectus gratiae cooperantis, 3.qu.86.4.ad 2. & 6.ad 1. & 88.1.ad 4

93 Ad remissionem venia- lium non requiritur nova infusio gratiae, 3.qu.65.1.ad 8. & q.87.2.o.& 3.c.& 4.ad 2

94 Sed requiritur ad remis- sionem mortalium, 3. qu.87.2. ad 3

95 In omni infusione gratiae remittuntur venialis, quoad culpam, nisi sit impedimentum; non autem tempore quo- ad peccatum, 3.q.87.2.3.0

96 Homo existens in gratia potest vitare omnia & singula peccata mortalia, & singula venialis, non autem omnia, 12. qu.74.3.ad 2. & q.109.8.o.& 21. qu.158.2. ad 3. & 3. qu.87.1. ad 1

97 Indigit auxilio Dei ad cognitionem cujuscumque veri; non autem gratia habituali, sed tantum ad cognitionem supernaturalem, 12. qu.109.1.o.& 2.ad 3

98 Potest scire se habere gratiam per revelationem, & conjecturaliter per aliquas signa, non autem per seipsum & certitudinaliter, 12. q. 112.5.0

99 Expedit quandoque praesentiam Dei in nobis per gratiam ignorare proper tria, sc. ut timor divini iudicij nos hamilliet; ne praeempta se- cutitas nos præcipiter; & ut

vigilanter & desideranter gra- tiam Dei expectemus, 12. qu. 112.5.c

100 Homo potest bene & male facere sine gratia habi- tuali, non autem mereri: neutrum vero potest sine auxilio Dei, 1.q.62.4.c. & 12. qu.109.2. 5.o.& 6.c.& qu.114.2.o.& 22. q. 104.2.c.& q.83.15.ad 1

101 + Homo sine auxilio Dei gratuito non potest se ad gratiam preparare, 1.q.62.2. & 12.q.109.6.0

102 Potest se preparare ad gratiam, sine alia gratia habi- tuali, non autem sine auxilio Dei, 1.q.62.2.ad 3. & 12.q.109.6.0

103 Pot peccatum non magis indiget gratia Dei, quam ante; sed ad plura, sc. ad fa- nandum, & merendum, 1. q. 95.4.ad 1. & 22. q. 108.2.c.& qu. 109.2.3.4.c. & 3.q.61.2.ad 1

104 In statu naturae integra, poterat sine gratia habituali vitare omnia & singula pecca- ta mortalia & venialis; non autem sine auxilio Dei, 12. q. 109.8.c

105 In gratia existens potest periferare sine alia gratia ha- bitali, non autem sine auxilio Dei, 12. qu.109.9.10. & qu. 115.2.c. & 22. q.137.4.0

106 Existens sine gratia, & in peccato mortali non potest diu persistere, quia ruat in aliud peccatum mortale, 12. q. 109.8.0

107 Sine gratia potest vitare singula peccata mortalia; non autem omnia, 12. q. 63.2.ad 3. & q.109.8.0

108 Quaedam sunt peccata mortalia, quia homo sine gratia nullo modo vitare potest, scil. qui directe opponuntur virtutibus theologicis, 12. q. 63.2.ad 3

109 Non potest resurgere a peccato sine auxilio Dei, & gratia habituali, 12. q. 109.7. o.& qu.113.2.0. & 114.2.c. & 22. q.137.5.ad 3. & 3.q.86.3.c

110 In gratia existens indi- get auxilio Dei moveant ad rectitudinem, non autem alia gratia habituali, 12. q.109.9.0

111 Gratiam actio respicit gratiam dantis; ideo ubi est ma-

major gratia dantis, ibi debet esse major gratiarum actio re- cipientis, 22. q.106.2.c
112 Non deberit tantum dan- ti, sed etiam promittenti, 22. q.88.5.ad 2.i.xem 6.c
113 Facta Deo est auctor reli- gionis, 22. q.106.1.ad 1

114 Gratitudo seu gratia est virtus specialis, reddens gra- tiam beneficiori, 22. qu.60.3. cor. & 21. qu.106.1.0. & qu.107.1. corp.

115 Gratitudo, ingratitude, datio beneficii, clemencia, & misericordia, non sunt pro- prietas ad seipsum, 22. qu.106.3.ad 2.i

116 Ad gratitudinem tria re- quisuntur; primo quod homo recognoscat beneficium accep- tum; secundo quod laudet & gratias agat; tertio quod retribuat loco & tempore fecundum suam facultatem, 22. q.107.3.c

117 Vitium duplex oponitur gratitudini, sc. per excessum ut recompensando quibus non debet, vel citius quam debet; & per defectum, sc. ingrati- tudo, que magis opponitur ei, 22. q.107.2.c

118 + Grave vel leve habent in se principium adiuvum, & formale sui motus, 12. qu.36.2.c

119 Movens per se gravia & levia est generans; sed per acci- dentem est removens impedi- mentum, 1. qu. 18.1.ad 2. & qu. 105.3.c. & 12. q.25.1.ad 2

120 Locus est canfa finalis mo- tus gravium, sed gravitas est unde principium motus, 12. q. 36.2.c

121 Gravitas per prius inclinat deorum, quam retrahat de loco sursum; sed utrumque convenit per se gravi, 12. qu. 36.1.c

122 Gregorius proper tristitia- tam intermitit expositionem Ezechielis, 12. quast. 37.1. ad 3

123 Gryphus equis & homini- bus infelix significat crude- litatem potentum, 12. q. 101.6. ad 1

124 Gubernare est rem ad de- bitum finem convenienter per-

ducere, 1. qu.103.1. o. item 22. q.102.5.c

125 Gubernatio est execu- tio providentiae, 1. qu.22.1 ad 2. & 3.c. & 23.2.c

126 Angelorum ministerio Dei gubernat homines, 1. qu. 110.1.0

127 Gula est inordinatus appetitus cibi & potus, ideo semper est peccatum, 22. q. 148.1.2.4.0

128 Et vitium capitale; cujus filiae sunt quinque, sc. inepita latititia, securitas, immunditia, flutilogium, & hebetudo mentis, 22. q.118.5.6.0

129 Fuit peccatum mortale, tantum si in hoc ponatur ultimus finis, scil. quod animos fit paratus astre contra legem Dei, 22. qu.148.2.0. & q.154.2.ad 6

130 Excessus sibi scienter con- tingens ex concupiscentia pertinet ad vitium gula; non autem si contingat ex igno- ranzia, 22. q.148.1.ad 2

131 Comedes scienter nociva vel nimis, in grave nocumen- tum corporis ex gula peccat mortaliter, 22. qu.141.6. ad 2. item q.154.2.ad 6

132 Peccatum gula est contra tertium preceptum decalogi, 22. q.148.3.ad 1

133 Species gulae sunt quinque, contenta in hoc verfu, Pre- propre, laute, nimis, arden- ter, studiosi, 12. q. 72.9.c.ad 3. & 21. q.148.4.0

134 Gula est levius peccatum aliis, ratione materia & pec- cantis, proper necessitate, & difficultatem; sed gravatur ex effectibus, 22. q.148.3.0

135 Gula auferit omnes virtutes, non ratione sui, sed ratio- ne vitiorum quae orientur ex ea, 22. q.148.2.ad 4

136 Hebetudo circa specula- bilia maxime procedit ex gu- la; sed hebetudo circa eligibi- lia est in omni peccato, 22. q.148.6.ad 1

137 De gustu fano & cornu- pto in iudicando corporaliter, & spiritualiter, 12. q.1.7. c. & q.3.1.ad 1

138 Gutta ultima in multis gut- tis cavitibus lapidem agit

Habere licet non sit actio, significatur tamen per modum actionis, 12.q.49.1.c.

2 Habere dicimus id quod habere ut vel frui possumus cum volumus; ideo personæ vel effectuæ Dei habentur a sola creatura rationali, & cum videlicet sit per donum Dei particeps divinæ verbæ, & procreantis amoris, ut possit liberum Deum vere cognoscere, & regale amare, quod etiæ dono habentur a solo Deo, sic tamen habetur ut sit illius, cui donatur, & ideo possit eo utrumque velit, 1.q.38.1.c. & 9.43.3.c.

3 Habere, secundum quod dicitur respectu cuiuscumque quod habetur, commune est ad diversa genera, 12.q.49.1.c.

Habilitas est medium inter potentiam vel subiectum, & actum seu formam, 1.q.48.4. ad 2

1 Habitus propriæ est forma permanens, vel est qualitas informans aliquam potentiam, vel principium elicens actum, 12.qu.49.1.0. & 12.q.171.2.c.f.

2 Habitus est qualitas de difficultate mobilis, qua homo potest uti cum voluerit, reddens operationem delectabilem, 12.q.49.2.ad 3

3 Mobile de facili vel difficultate non sunt differentiae essentiales habitus & dispositio[n]is, sed ponuntur pro eis, 12.q.49.2.ad 3

4 Habitus est, secundum quem ad aliquid nos habemus, bene vel male, 1.qu.83.2.c. & 12.q.49.1.c. & 2.c.ad 1

5 + Idem habitus non se habet quandoque ad bonum, & quandoque ad malum, sed bene eadem potentia, 12.q.49.4.ad 4. ad 2. & q.54.3.0

6 Habitus non est dispositio objecti ad potentiam, sed e converso, 12.q.51.4.ad 1

7 De ratione habitus non est respectus ad potentiam, sed ad

8 De ratione habitus est, quod importet habitudinem ad naturam primo & per se, secundum quod convenit, vel disconvenit, 12.qu.49.1.c.ad 1. & 3.0

9 Distinguuntur specie secundum tria, scilicet secundum principia activa corum, secundum naturam, & secundum objecta specie differentia, 12.q.54.2.0. & q.60.1.c. & q.61.4.c

10 Distinguuntur specie in ordine ad naturam duplitter, vel secundum convenientiam, & inconvenientiam, ut habitus bonus & malus, vel secundum convenientiam ad naturam humanam, & superioriorem, ut virtus divina, vel heroicæ, & humana, 12. qu.54.3.0

11 Consuetum est apud autores, ut habitus per actus diffinant, ponentes actus pro habitibus, 12.qu.70.1. ad 3. & 12.q.18.1.c.ad 1

12 Diversi fines proximi dividunt species habitus, licet unus finis ordinetur ad alium finem, 12.q.47.11.ad 3

13 Habitus secundum quod est prædicamentum, importat habitudinem indumenti ad indutum, 12.q.49.1.c

14 Habitus secundum quod est postprædicamentum, est secundum quod homo, vel quicumque alia res dicitur aliquid habere; sed habitus prædicamentum dicitur tanquam actio quædam habentis & habiti; sicut est in illis, quæ circa nos habemus, 12. qu.49.1.c.ad 2

15 Habitus religionis est observantia regularis, pertinens ad tria principalia vota, ut signum obligationis, 12.qu.186.7.ad 2. & q.188.1.ad 2

16 Habitus fuit quadrupliciter, scilicet pro postprædicamento, pro prædicamento, pro prima specie qualitatis, & pro habitu religionis, 12.q.49.1.0 & 22. qu.186.7. ad 2. & q.188.1. ad 2

17 Habitus qualitas dicitur du-

18 Aliquid dicitur habitus dupliciter, scilicet essentialiter, id est id quo quis agit, & contentum habitu; secundo modo quo est in habitu, & non in actu, similis est dormitio; non autem primo modo, 12. q.49.1.c

19 Habitus duplex, scilicet naturalis, & infusus a Deo, 12.q.51.1.4.0

20 Infunduntur a Deo, duplificati ratione se, ad secundum supernaturalem, sicut omnes virtutes gratuitæ; vel ad ostendendam virtutem Dei, ut faintas & scientia miraculosa, 12. q.51.4.0

21 Sunt necessarii ad tria, scilicet ad firmitatem, promptitudinem, & delectationem in opere, 12.q.49.4.0. & qu.50.2. ad 3. fin.

22 Quantitas habitus attinet duplicitate, scilicet respectu objecti, & subiecti, 12. q.54.4.c

23 Habitus propriæ non est in Deo, 12.q.49.4.c

24 Potentia pure activa non est subiectum aliquius habitus, 12.q.54.1.c

25 Habitus, cuius subiectum est potentia, non importat ordinem ad naturam, sed ad operationem, ideo posterior est quam potentia, sed prior est ea, sicut completum incompleto, & actus quam potentia, 12.q.50.2.ad 3

26 + Habitus omnes, qui sunt in eadem potentia, sunt eiusdem generis; licet differentia specie properet differentiam obiectorum formalium, 12.q.54.1.ad 1

27 + Ex actibus habitus infusi non generatur aliquis habitus acquisitus: sed præexistens augetur seu confirmatur, 12.q.51.4.ad 1

28 Habitus intellectuales sunt principaliter in intellectu possibili, secundario autem in

29 Nullus habitus operatus confititur ex multis, quia est qualitas simplex relata ad multa secundam unum, 12.q.53.2.ad 1.item q.54.4.0

30 Habitus quilibet habens subiectum corruptibile, & causam habentem contrarium, corruptitur per se a suo contrario, & per accidens ad corruptionem subiecti, ut habitus corporales, 12.q.53.1.3.c

31 Si loquamur de aliqua superiori natura, cujus homo potest esse participes, sic nihil prohibet, in anima secundum suam essentiam esse aliquem habitum, scilicet gratiam, 12. q.50.1.c

32 Habitus potest habere ordinem ad actum, id est ad operationem, & secundum rationem habitus, & secundum rationem subiecti; sed omnis habitus qui est alienus potentia ut subiecti, primo & principaliter ordinatur ad actum; quia natura & ratio potentiarum est quod sit principium sui actus; alii vero consequenter ordinantur, 12.qu.49.3.0.item 4. c

33 In eodem corpore sunt multi habitus, secundum diversos modos partium; quia secundum humores est sanitas, secundum partes similes est fortitudo vel maces; secundum membra vero est pulchritudo, 12.q.54.1.c

34 In membris corporis & in potentia naturalibus sicut non sunt aliqui habitus operativi, ita eriam nec in potentia sensitivis, 12.q.50.3.ad 3

35 In ipsis eriam interioribus viribus anima sensitivis apprehensivis possunt ponri aliqui habitus, secundum quos homo sit bene memorarius, vel cogitativus, vel imaginatus, 12.q.50.3.ad 3

36 Habitus ex eadem causa augentur, ex qua generantur; quia generatio habitus est quoddam fundamentum augmenti eius, 12.q.53.2.c

37 Diminutio convenientia-

bitui, non secundum se, sed secundum diversum modum participandi, ex indeterminazione parentis ipsius participantis, 12. q. 53. 2. ad 1.

38 Habitus aliquando sic ligatur, quod non potest exire in actu; sicut usus & indicium rationis per iram, & scientia per ebrietatem, 12. q. 48. 3. o. item 4. corp. & qu. 94. 2. ad 2.

39 Habens habitum virtutis vel virtutis potest non ut eo, & exire in usum contrarium, 1. qu. 62. 3. ad 2. & 12. q. 52. 3. c. item 63. 2. ad 2. item qu. 71. 4. o. item qu. 78. 2. c. ad 3. & qu. 109. 8. c.

40 Habitus affectu infusi possunt latere suos possessores; non autem cognoscitivi, 12. q. 112. 5. ad 2.

41 Habitus principiorum est naturalis: & datur in creatione quoad lumen, sed acquiritur per sensum, quoad determinationem specterum, 12. qu. 20. 1. c. item qu. 51. 1. ad 2. item qu. 62. 3. corp. ad 1. item qu. 63. 1. c.

42 Habitus primorum principiorum sunt nobis naturales, 12. qu. 91. 3. c. ad 2. & 3. o. & 22. qu. 5. 4. ad 3. & q. 8. 1. ad 1. q. 47. 6. c. & q. 15. c. & q. 49. 2. ad 1. & 3. q. 9. 1. c. fin.

43 Non est aliis habitus principiorum & conclusio- nium qua ex eis elicuntur; & praecepit circa singularia, 12. q. 57. 2. ad 2.

44 Habitus naturales, scilicet primorum principiorum speculariorum vel praefacio- rum non possunt amitti, nec corrumpi, 12. q. 53. 1. c.

45 Per discursum causati in intellectu possunt corrumpi per accidens, scilicet ratione sensuum; & per se, scilicet a contrario discursu, vel contra- ria propositione, 1. q. 89. 5. c. & 12. q. 5. 1. o.

46 Habitus diminuitur per eadem causas, per quas cor- ruptur; quia diminutio est via ad corruptionem, 12. qu. 53. 2. 6.

47 Habitus scientiae & vir- tutis diminuantur & corrum-

puntur per solam cessationem actus, non quidem per se, sed per accidentem, 12. q. 53. 3. o.

48 Habitus non cognoscitur, nisi per actus; & hoc duplicitate, scilicet in quantum haberetur, & per essentiam, 1. q. 87. 2. o. item 12. q. 49. 2. o. item 22. q. 4. 1. c.

49 Est causa cognoscendi quasi aequivoca, non autem simili univoca; nec ut cognitus, sed ut quo aliquid con- gnosco; ideo non oportet quod sit notior alius, 1. q. 87. 2. o. item 12. q. 88. 2. ad 2.

50 Habitus qui est primitus operationis, est posterior potentia, sed habitus qui est dispositio ad naturam, est prior potentia, 12. q. 50. 2. ad 2.

1 Heberus sensus opponitur, acutitudo eius, & est debilitas mentis; in consideratione spiritualem; & est peccatum, in quantum est voluntaria, 22. q. 81. 6. ad 1. & q. 15. 2. o.

2 Existens in gratia non potest pati heberitudinem sensus in iis, quae sunt de necessitate salutis, sed in aliis, 22. q. 8. 4. ad 1.

1 Hæresis non computatur inter via capitalia, nec inter filias eorum; sed extra numerum peccatorum, & reducitur ramen ad superbiem, 22. q. 10. 1. ad 2.

2 De ratione hæresi sunt duo, scilicet eleatio private disciplina, & pertinacia, 22. q. 11. 2. ad 2.

3 Hæresis principaliter est circa artículos fidei: secundario autem circa ea quae sequuntur ex eis, 22. q. 11. 2. o.

4 Principaliter consistit in corde: secundario in ore, sicut & fides, 22. q. 11. 2. c.

5 Hæresis & secta sunt idem; & sunt opera carnis, non ratio & sui actus, vel animis proximi, sed ratione causa, scilicet ratione appetitus indebiti suis, vel phantastica illusionis, 22. q. 11. 2. ad 3.

6 Nascitur ex superbis, vel ex concupiscentia commodi temporalis, 22. q. 11. 2. ad 1. & ad 2.

7 Corruptio restat simili-

H E 343
tions circa fidem, vel bonos mores in universalis, facit hæ- resim; non autem in particu- lari, propter passionem, 22. q. 62. 4. ad 1.

8 Opinari contrarie de per- tinentibus principiis ad si- dem inducit hæresim; non au- tem de aliis, nisi consideretur, vel determinetur, quod perti- nent ad fidem, 1. qu. 12. 4. o. & 22. q. 11. 2. ad 3.

9 Exponens sacram Scriptu- ram in contrarium ei quod per Spiritum Sanctum est re- velatum, est hæreticus, 1. qu. 1. 10. c. 8. & 22. q. 11. 2. ad 2.

10 Quicunque refutat au- toritatem Romana Ecclesie, hæ- resim incurrit, 22. qu. 11. 2. ad 3.

11 Ex verbis inordinate pro- lati incurrit hæresis, se- condum Hieronymum, 1. qu. 31. 2. c. & 22. q. 11. 2. ad 2. & 3. q. 16. 8. c.

12 Hæresis est necessaria & utilis Ecclesie per acciden- ta, scilicet ratione probatio- nis, & ratione exercitii, 22. q. 11. 3. ad 2.

13 Hæretici possunt ordina- re, non autem dare executio- nem, 22. qu. 39. 3. o. & 3. q. 64. 9. ad 2.

14 Non possunt absolvere; quia non habent iurisdic- tio- nem, ne dant gratiam, 22. q. 19. 3. o.

15 Si aliqui post abjuratio- nem erroris, comprehensi fuerint in abjurata hæresim re- cedisse, seculari iudicio sunt relinquent secundum decre- talum, super eo, de har. in VI. 22. q. 11. 3. c. & 4. bad 1. item 9. 31. 2. ad 3.

16 Alii autem infideles, qui nunquam fidem acceperunt, & conversi ad fidem nondum ostendunt aliquod signum in- constituta circa fidem, sicut hæretici relapsi; & ideo non est similis recipiendi ratio de utriusque, 22. q. 31. 4. ad 3.

17 Simulices nescient es arti- culos fidei non condemnatur pro hæreticis; sed quia pertinaciter defendunt contra articulorum, 22. q. 2. 6. ad 2. & ad 3.

18 Hæretici non debent ro- lerari, nisi primo velint refi- pere, 22. q. 11. 3. o.

19 Firmi in fide possunt cor- pore converteri cum hære- tici, ut eos coiverant: non autem in divinis, 22. qu. 10. 9. c. fin.

20 Hæretici possunt juste occidi in iudicio seculari, & rebus suis privari, etiam si alios non corrumpt, magis quam rei crimine læsi ma- jestatis, vel quam cudentes falsam monetam, 22. q. 10. 8. o. & q. 11. 3. c.

21 Relapsi recipiuntur sem- per ad penitentiam, non au- tem ad dignitates, 22. q. 11. 4. o.

22 Ecclesia post primam vel secundam correctionem, tra- dit hæreticos iudicio seculari: unde in iudicio Dei semper recipiuntur redentes, quia Deus curator est cordium, & vere redentes cognosit. Sed hoc Ecclesia imitari non posse; præsumit autem eos non vere reverti, qui cum re- cepti fuissent, iterum sunt re- lapsi; & ideo eis viam salutis non denegat, sed a periculo mortis eos non tuerat, 22. q. 11. 3. c. & 4. ad 1.

23 Hæresi per se opponitur fidei, schisma vero unitati charitatis; ideo non sunt idem, sed secundum disponit ad primum; & omnis hæreti- cus est schismatics: non au- tem e converso, 22. qu. 39. 1. ad 2.

24 Hæresis Sabellii, quod Deus pater est filius natus de Virgine; & quod est Spiritus sanctus, secundum quod crea- turam rationalem sanctificat, reprobat, 1. qu. 27. 1. c. & q. 28. 1. 3. b. & q. 31. 2. c.

25 Ecclesia contra Sabellium confitetur communicabilitatem, numerum, ordinem, conformatum, & distinctiōnem; & negat singularitatem, unicūm, corporis, & solitudi- nem, 1. q. 31. 2. c.

26 Hæretici Arii, quod filius Dei est minor parte secundum divinitatem, & quod est crea- tura, 1. q. 27. 1. c. & q. 31. 2. c. & qu. 22. 1. ad 1. & qu. 34. 1. ad 1. & P 4 q. 41.

q.43.2. c. & q.42.1.c.ad 1. & q.
45.1.c. & 3.q.10.2. ad 1. & q.
12.2.ad 3. & q.16.8. c. & q.
20.ad 1

27 Ecclesia contra Arium
constitutetur unitatem , simplici-
tatem , similitudinem & a-
qualitatem , & negat diversi-
tatem differentiam , separa-
tionem , divisionem , alienata-
tem , disreputationem , & dis-
paritatem . 1.q.31.2.c

28 Hæresis Arii & Origenis ,
quod persona divina differunt
essentialiter , 1.qu.32.1.ad 1. &
q.34.1.ad 1

29 Hæresis Origenis , quod
Verbum Dei non est Deus es-
sentialiter , sed participative ,
1.q.34.1.ad 1

30 Quod anima Christi cum
aliis spiritualibus creaturis sunt
creata ante corpora , & a verbo
assumpta , & in fine unita
corpori , 1.q.90.4.c. item q.118.
3.c. & 3.q.6.3.c

31 Quod anime sunt unitae
diversis corporibus propter di-
versa peccata , 1.q.23.5.c. &
q.47.2.c.ad 1. & q.65.2.c. & q.
75.7.c. & q.90.4.c. & q.118.3.c.
& 22.q.14.1.ad 4

32 Quod beatitudo termina-
nabitur , 1.q.64.2.c. & 12.q.9.
.4.corp.

33 Quod poena dæmonum
& aliorum damnatorum ter-
minabitur , 1.q.64.2.c

34 Hæresis Manichæi , quod
principia sunt duo , unum bo-
norum , & spirituum tantum ,
scilicet Deus ; alterum mala-
rum , & corporalium , scilicet dia-
bolus . 1.q.8.3.c. & q.65.1.c

35 Quod Deus ex corpore , &
in infinita , & quod Christus
est iste sol visibilis . 1.q.90.1.c

36 Quod diabolus naturaliter
est malus , 1.q.63.5.c.princ.

37 Quod quædam anime
sunt ex substantia Dei , 1. q.
90.1.b. & corp.

38 Quod caro hominis non
est bona , nec est a Deo , sed
est a diabolo , 22.q.25.5.c

39 Hæresis eius est gravior
secundum genus , quam ido-
polatria , 21.q.10.6.c. & q.94.
3.ad 4

40 Hæresis eius , & Montani ,
& Priscillæ , quod promissio

Spiritus sancti non fuit com-
pleta in Apostolis , sed in eis ;
ideo negant Actus Apostolorum ,
12.q.106.4.ad 2

41 Hæresis Pelagi , quod
omnia precepta Dei servari
potuisse sine gratia , 12.q.100.
10.ad 3. & q.109.1.b

42 Quod principium bene-
operandi est ex nobis ; sed con-
summatio est ex Deo , 1.q.12.
4.0. & 22.q.6.1.c

43 Quod pueri non contra-
hunc peccatum originale , sed
baptizantur propter regnum
Dei , 12.q.81.1.c

44 Quod matrimoniū æ-
quatur virginitati , 22.q.152.
4.0. & 9.186.4.c.fin.

45 Quod MARIA non est
mater Dei , 3.q.35.4.0

46 Hæresis Eutychites , quod
in Christo est tantum una na-
tura composta ex natura divina
& humana , 3.q.2.6. c. & q.
18.1.c

47 Quod corpora resurgent
de Christi non erunt
palpabili , sed erunt ut ven-
tus , 3.q.54.3.c

48 Hæresis Hebonis , quod
Christus conceptus est ex se-
mine viri , 3.q.28.1.c

49 Hæresis Hebonis , Cheri-
ntini , Photini , & Pauli Samo-
fateni , quod Christus non sunt
ante matrem , sed purus homo
meruit deitatem , 3.q.2.11.c.
& q.16.1.c. & q.28.1.c. & q.
14.1.ad 1. & q.35.4.c. & q.66.
9.ad 3

50 Hæresis Juliani & Galli-
ni , quod Corpus Christi non
finit corruptum , id est mor-
tuum , 3.q.50.5.0

51 Hæresis Helvidii , quod
mater Christi non manit vir-
go post partu , 3.q.28.3.c.
ad 1

52 Hæresis Eunomii , quod
filius Dei est omnino dissimilis
patri , 1.q.2.1.ad 2

53 Hæresis Nazarorum ,
quod fides Christi , sine operi-
bus legis , non sufficit ad sa-
lutem , 3.q.74.4.c.fin.

54 Hæresis Abbatis Joachim ,
quod essentia generat essentia-
am ; sicut Deus generat Deum ,
2.q.39.5.c

55 Hæresis Simonis magi ,
quod

quod gratia Spiritus sancti est
venialis ; & quod mundus est
factus a quadam superna vir-
tute , non autem a Deo , 22.
q.100.1.ad 1

56 Sanctos non orare , nec
poisse nos iuvare , est hæreti-
cum , & est hæresis Vigilantii ,
22.q.83.11.c

57 Hæresis Montani , quod
Prophetæ non habent lu-
men iudicandi , sed erant arre-
ptiti , 22.q.172.1.c.ad 4

58 Hæresis Vigilantii impu-
gnantis voluntariam pauper-
tatem . & quoniam modus eius
est scilicet de pretio possesso-
num venditatum onnes com-
muniter vivant ; ut de posse-
sionibus communibus vivant ;
ut de labore manuom vivant ;
ut de iis quæ ab aliis inferun-
tur , communiter vivant , 22.
q.186.1.ad 6. & 4.c.fin.

59 Hæresis Novatianorum ,
quod peccans post baptismum ,
non potest resurgere ad gra-
tiam per ometimentum , 22.q.
20.2.ad 3. & 3.q.84.10.c
20.2.ad 3. & 3.q.84.10.c

60 Hæresis Caraphrigarum ,
qui non baptizant in nomi-
ne trium personarum , sed
in commemoratione mortis
Christi ; quem dicunt esse pu-
fum hominem , & non Deum ,
& Spiritum sanctum dicunt
esse Montanum , 3.q.66.8.c. &
9.ad 3

61 Deum non esse auctorem
omnium bonorum , est hæreti-
cum , 1.q.63.1.c

62 In Deo esse compo-
sitionem , vel accidens , vel aliquid
propter Deum esse aucterum ,
est hæreticum , 1.q.6.2.c

63 + Angelos , vel aliquid
alium , præter Deum , sicut ab
auctero , est hæreticum , 1.q.
61.2.c

64 Quod Angeli creent ali-
quid , est hæreticum , 1.q.90.
3.c. & 12.q.3.7.ad 2

65 Opinio ponens Angelos
non habere cognitionem sin-
gularium , est hæretica , & fa-
cra scriptura contraria , 1.q.
57.2.c

66 Prima opinio Nestorii
& Dioscori , quam recitat Ma-
gister in tertio sententiarum ,
8.8.6.0. scilicet quod

in Christo sunt duæ hypo-
stases , seu duæ supposita , est
hæretica , 3.q.2.3.6. c. & q.
3. c

67 Beamat Mariam no-
ste matrem Dei , est hæreti-
cum , 3.q.35.4.c

68 Hæresis negotiantum pro-
videntiam Dei de iis inferio-
ribus ; & aliae duæ , scilicet
quod Deus non creavit ista
corporalia , & quod primæ
creaturez creaverint alias , 1.
q.8.3.c

69 Aliiquid esse falsum in fa-
cra scriptura , est hæreticum ,
12.q.10.3.ad 1

70 Non esse peccatum illud
quod est contra preceptum
Dei , est hæreticum , 3.q.64.
9.ad 1

71 Fornicationem non esse
peccatum , est hæreticum , 12.
q.103.4.ad 3. fi. & 22.q.162.4.
ad 1

72 Episcopum non differe-
re a sacerdote , est hæreticum ,
22.q.184.6.ad 1

73 Herodes peccavit , fer-
vando iuramentum pueræ fal-
tanti , 22.q.89.7.ad 2

74 Herodus significat ve-
lociter pedes ad effundendum
sanguinem , 12.q.102.6.ad 1.
&c.3

75 Heroicum non differt a
virtute communi ; nisi secun-
dum modum perfectiorum , 3.
q.7.2.ad 2

76 Virtutes heroicas sunt do-
na Spiritus sancti , 12.q.68.
1.ad 1. & 22.q.159.2.ad 1

77 Hierarchia est divinus or-
do , secundum scientiam &
actionem , in assimilatione
Dei , 1.q.108.1.0

78 Est ordo , id est relatio ,
inter diversos gradus , non au-
tem ut dicit unum gradum , 1.
q.108.1.ad 1

79 In divinis personis non est
hierarchia , nec principatus ,
nec ordo , nec actio hierarchie ,
1.q.108.1.c

80 Actio hierarchica triplex ,
scilicet illuminatio , purgatio ,
& perfectio , 1.q.108.1.c.fin.

81 Omnes homines sunt unus
hierarchie , quia sunt eiusdem
speciei , 1.q.108.1.ad 3

82 Histrionatus est licitus ,
P. 5

fit cum honestis verbis, & fatis, & convenienti negotio, loco & tempore, ideo juste datur eis merces, 22. q. 168. 3. ad 3.

Hoc aliquid sumitur dupliciter, scilicet pro subfinito, & pro completo. Primum repugnat accidenti; secundum vero parti, 1. q. 75. 2. ad 2.

1. Holocastrum est dare se totum Deo; ideo summe placet Deo, 22. qu. 186. 3. ad 6. & 5. ad 1. & 6. c. ad 3. & 7. c. & 8. b.

2. Homicidium semper est peccatum; quia addit inordinationem actus supra occisionem hominis, 12. qu. 100. 8. ad 3.

3. Tenet secundum locum in penis, & inter peccata proximam, 12. qu. 100. 6. c. fin. item 22. qu. 13. 3. ad 1. item qu. 73. 3. c. item q. 154. 3. o.

4. Si aliquis credit se posse facere homicidium, & velit facere, & postea admittatur ei potestas, nihilominus voluntas homicidii in eo manere potest, ut velit fecisse, vel velit facere, si posset, 1. qu. 64. 2. ad 3. & 12. q. 20. 5. o.

5. Homo habet quod sit homo, ex parte intellectiva, 1. qu. 85. 3. ad 4. & 5. 1. & 22. qu. 255. 1. ad 3. & 3. q. 19. 2. c.

6. Homo interior est pars intellectiva; sed homo exterior est pars sensitiva cum corpore, 1. qu. 75. 4. ad 1. & 22. qu. 25. 7. c.

7. Homo fortiter species ex hoc, quod habet intellectum, 22. qu. 31. 9. c. & q. 110. 4. ad 3. & ad 4. & 22. q. 179. 1. ad 2.

8. A ratione homo habet quod sit homo. Ex homo est quod habet rationem in natura sensitiva, 12. qu. 31. 7. c. & qu. 110. 4. ad 3. & ad 4. & 22. qu. 255. 1. ad 3. & q. 179. 1. ad 2.

9. Aliquid convenit homini in quantum homo dupliciter, primo quia natura hominis est causa eius. Secundo quia est receptiva eius, 3. q. 24. 2. ad 2. & 3. Anima, caro, & os, sunt de ratione hominis; sed haec sunt de ratione huius homini-

nis, 1. qu. 3. 3. c. & qu. 29. 2. ad 3. & qu. 33. 2. c. & qu. 44. 3. ad 2. & qu. 75. 4. c. & qu. 85. 1. ad 2. & q. 119. 1. c.

10 Homo significat habens humanitatem, & suppositum determinatum in natura speciei; non autem in singularitate, 1. qu. 12. 4. c. & 3. qu. 4. 3. c. & ad 2.

11 Homo non excludit ea quae sunt in natura hominis, sed humanitas excludit quicquid non est de essentia eius, 12. qu. 51. 1. ad 1. & qu. 100. 4. ad 4.

12 Homo duplex, sc. homoverus; & homophantasticus, 3. qu. 5. 2. 6. & qu. 36. 4. ad 3. & qu. 45. 2. ad 3. & qu. 46. 1. c. & qu. 43. 3. o.

13 Homo est naturaliter politicus, id est socialis, 1. qu. 96. 4. c. item 12. q. 14. c. & 22. qu. 199. 3. ad 1. item qu. 114. 2. ad 1. item qu. 129. 6. ad 1. item 3. qu. 65. 1. c.

14 Habet statu ram rectam: quadruplici ratione, scilicet ut cognoscere possit celestia; ut inferiores vires liberius suas operares habeant, & quia utilitas manus altera cesseret, & cibum ore caperet, 1. q. 91. 3. ad 3.

15 Abundat in calore corporis, ut sit statu ram recta, 1. q. 91. 3. ad 2.

16 Unus homo numero dicitur dupliciter, scil. unitate pars, & unitate personae, 3. q. 3. 6. ad 1. 8. 7. ad 2.

17 Affinilatur Deo secundum triplicem similitudinem, scil. qua fundatur super proportionem, super communem qualitatem; & super receptionem, 1. q. 31. ad 2. & qu. 4. 3. o. & qu. 91. 4. ad 1. & ad 2. & qu. 93. o. & 22. q. 64. 1. o.

18 Dicitur minor mundus, quia est compitus ex omnibus creatura totius mundi, 1. qu. 91. 1. c. & q. 96. 2. c. & 12. qu. 37. 8. ad 2.

19 Habet superioris & inferioris; sicut in toto mundo. Planta vero in oppositum. Sed bruta medio modo, 1. qu. 91. 3. ad 3.

20 Praef & dominatur naturaliter bestiis, & pecoribus & uni-

& universae creaturæ, quæ non est ad imaginem Dei, 1. q. 96. 3. c. & 22. q. 64. 1. o. & 3. q. 36. 7. ad 1.

21 Hominem lapsum operatur reparari, & non angelum, 1. q. 64. 2. o. & 12. q. 80. 4. ad 3. & 3. q. 41. 1. ad 3. & q. 6. 2. ad 2. & q. 46. 1. ad 4. item q. 86. 1. c.

22 Homo debuit ultimo fieri; quia est perfectissimum omnium animalium, 1. q. 3. 1. ad 2. & q. 4. 3. o. & q. 91. 4. ad 1. item 2. item q. 93. o.

23 Homo dicitur rationalis, quia intelligit cum discursu; angelus vero dicitur intellectus, quia sine discursu intelligit, 1. q. 58. 3. c. & 12. q. 5. 1. ad 1.

24 Illud hominis, quo ceteris animalibus anteponitur, non est aliud corporale, vel corporalis forma, sed est intellectus; ratio autem in homine habet locum dominantis, & non locum subiecti dominio, 1. q. 96. 1. 2. c.

25 Idem iudicium est de homine sequente operationes sensitivas, & de aliis animalibus, 12. q. 10. 3. c. & 22. q. 64. 2. ad 3.

26 Sensus interiores magis vigint in homine, quam in ceteris animalibus, 1. q. 91. 3. ad 1.

27 Homo habet peiorum auditum, olfactum, & visum, quam aliqua bruta; sed habet tactum optimum, 1. q. 76. 5. c. & q. 91. 3. ad 1.

28 Quilibet homo dupliciter considerari potest, scilicet ut singularis persona, & ut pars vel membrum aliquius communis; & utroque modo convenit ei aliquis actus, scilicet primo secundum quod est quemadmodum pertinet ille actus, quem proprio arbitrio, & per seipsum facit. Alio modo secundum quod est pars aliquius collegii; & sic potest ad eum pertinere aliquis actus, quem nec per seipsum, nec proprio arbitrio facit; sed qui fit vel a toto collegio, vel a pluribus de collegio, vel a principe

347 collegii, sicut id quod præcepit civitatis facit, dicitur civitas facere. Hujusmodi enim collegium reputatur quasi unus homo, ita quod diversi homines in diversis officiis constituti sunt quasi diversa membra unius corporis naturalis, ut Apostolus inducit de membris ecclesiæ, 12. q. 1. 8. o. & q. 3. 8. ad 2. & 22. q. 39. 2. ad 2.

29 Sicut bonum multitudinis est maius quam bonum unius hominis, qui est de molitudine; ita etiam bonum multitudinis, ad quod illi unus ordinatur, est minus, quam bonum extrinsecum, ad quod multitudo ordinatur; tunc bonum ordinis exercitus est minus, quam bonum ducis, 12. q. 1. 8. o. & q. 3. 8. ad 2. & 22. q. 39. 2. ad 2.

30 Homo consideratur a Theologo secundum animam; non autem secundum corpus, nisi respectu anime; nec specialiter consideratur de illa, nisi de potentibus apprehensionibus & appetitiis, 1. qu. 75. 78. 84. princi.

31 Non omnis actio hominis dicitur humana; sed tantum actio ejus voluntaria & deliberata, 1. q. 76. 1. c. & 12. q. 1. 10. & 3. c. & q. 7. 4. c. item q. 1. 10. 1. c. item q. 18. 5. 9. c. item qu. 74. 3. ad 3. item 3. q. 19. 2. o.

32 Ita propositio est prius vera, homo est ens; quam ita; homo est rationalis; quia omnium perfectiones pertinent ad perfectionem essendi, 1. qu. 4. 2. c.

33 Honestas est radicaliter in interiori electione; sed figurativa est in exteriori conversatione, 22. qu. 145. 1. ad 3.

34 Honestum idem est quod spiritualis decor, & pulchritudo, 22. q. 145. 1. o. & 4. c.

35 Idem est quod honore dignum, & est idem quod virtus, 22. q. 145. 1. o. & 2. c. ad 3. & 3. c.

36 Nomen honesti transferatur ad prosperitatem exteriorum divitiarum, quia secundum vulgus faciunt hominem

hono^re dignum, 22. q. 145. 1. 2.
& ad 3. & ad 4.

4 Omne bonum honestum ex his duobus procedit, scilicet ex rectitudine rationis, & ex rectitudine voluntatis, 12. q. 39. 2. c.

5 Regula rationis, est radix boni honesti, 12. q. 39. 2. ad 1.

6 Omne honestum est utile & delectabile, & non e converso. Et omne utile est delectabile, & non e converso, 22. q. 145. 3. o.

7 Nihil repugnans honesto est simpliciter & vere utile; sed secundum quid, 22. qu. 145. 3. ad 3.

8 Honestum appetitur propter se, appetitus rationalis; delectabile autem appetitur sensu, 22. q. 145. 3. ad 1.

1 Honor est cuiuslibet virtutis premium, 22. q. 129. 4. c. ad 1.

2 Est testimonium excellentiæ, qua est in homine, sed maxime secundum virtutem, 32. q. 1. 2. c. item 22. qu. 25. 1. ad 2. item q. 63. 3. c. item q. 193. 1. 2. c. item qu. 131. 1. ad 2. item qu. 142. 4. c. item qu. 144. 3. c. ad 2. item q. 145. 1. c. ad 3. item 2. ad 2. item 3. q. 25. 1. c.

3 Non est sufficiens premium virtutis, sed ut possibile homini, 12. q. 2. ad 1. & 22. q. 102. 1. ad 3. & qu. 103. 1. ad 2. & q. 13. 1. ad 2.

4 Est maximum bonum inter bona exteriora, 12. q. 2. 2. ad 1. & 22. q. 103. 1. ad 2. & qu. 229. 1. c. & q. 131. 1. ad 2.

5 Quod Deum, potest esse in solo corde, sed quod hominem est in signis exterioribus, 22. q. 103. 1. o.

6 Laudabiliter contemnitur, nihil male agendo propter ipsum, & bene appetitur, nihil male agendo contra ipsum, 22. q. 129. 1. ad 3. item qu. 1. 2. 2. o.

7 Appetere honorem est peccatum tripliciter, scilicet si sit supra suam proportionem, vel si non referatur ad Deum, vel si non ad utilitatem, sed propter se, 22. q. 131. 8. c.

8 Omne beneficium impensum proximo pertinet ad quartum

tem præceptum, scilicet de honore parentum, 12. q. 100. 2. c. fin. & 22. qu. 32. 5. ad 4. item q. 33. 2. ad 2.

9 Quicquid pertinet ad redationem debiti cuiuscunq; intelligitur mandari quanto præcepto, scilicet de honore parentum, 22. q. 122. 5. ad 2.

10 Longavita vita promittitur honorantibus parentes; privatio autem vita in honori, 22. qu. 32. 5. ad 4. & q. 122. 5. ad 4.

11 Honor respicit proprium bonum honorati; ideo diversificatur specie secundum diversa bona singulorum, non autem amor s; quia respicit bonum in communi, 22. q. 25. 1. ad 2.

12 Est propter se, & in se; sed laus ordinaria ad aliud; ideo honor est excellenter laude, 22. q. 103. 1. ad 3.

13 Honor est in omni signo exteriori, & est respectu finis; sed laus est tantum in verbis, & est respectu corum qua sunt ad finem, 22. q. 103. 1. ad 3.

14 Gloria non est honor, sed est effodus honoris & laudis, 22. q. 102. 1. ad 3. & q. 122. 2. c. & 4. ad 2. & q. 145. 2. ad 2.

15 Reverentia non est honor, sed est motivum honorantis, & est finis honoris, in quantum scilicet aliquis ad hoc honoratur, ut in reverentia habeatur ab aliis, 22. q. 103. 1. ad 2.

16 Honor vituperio, seu exprobatoriōnē opponitur, 22. qu. 142. 4. c. & qu. 144. 2. c. ad 2. & 3. c.

17 Debetur alicui ratione excellentiæ, & honor diversus, secundum diversitatem excellentiæ, 22. q. 8. 4. o. item q. 94. 2. c. item 3. q. 25. 1. c.

18 Honor proprius debetur foli virtutis, excellentiæ autem bonorum exteriorum debetur secundum estimationem vulgaris, 22. qu. 63. 3. c. & q. 130. 2. ad 3. & q. 144. 2. c. ad 2. & qu. 145. 1. ad 2. & 3. ad 2. & qu. 186. 7. ad 4.

19 Virtus honoratur, in quantum est appetibilis propter se; sed laudatur, in quantum

tum est appetibilis propter alium, 22. q. 145. 1. ad 2.

20 Eorum qua honoratur prater virtutem, aliqua sunt supra eam, scilicet Deus, & beatitudo; aliqua infra eam, in quantum adjuvant ad opera virtutum, ut nobilitas, potentia, & dicitur, 22. q. 145. 1. ad 2.

21 Secundum veritatem, bonus bonus est honorandus; bonus autem est aliquis secundum virtutem, 22. qu. 145. 1. ad 2.

22 Honor debetur soli subfistenti toti, sed ratio & causa honoris potest esse aliquid ei; ius non subfistens, scilicet pars vel accidens, 22. q. 101. 4. ad 3. & 1. q. 25. 1. o. & 2. c.

23 Major honor debetur justitia, & fortitudine, proper excellentiam majoris boni; temperantia vero propter cohibitionem turpiorum, 22. q. 145. 4. ad 3.

24 Honor debetur alicui duplicitate, scilicet vel ratione sui, vel ratione alterius. Primum vel convenit ratiō agenti per electionem, scilicet persona; secundum vero convenit omnī, quod est aliquid eius, scilicet parti, & naturæ, & accidenti, 22. q. 103. 4. ad 3. & 3. q. 25. 1. o. & 2. c.

25 Aliqui honorantur quadrupliciter, scilicet vel propter virtutem propriam, ut virtutis; vel propter virtutem alterius, scilicet Dei seu communis, ut superiores; vel propter signum virtutis, ut fenes, vel propter participatiōnē divinæ bonitatis; ut domini, & parentes, 22. q. 63. 3. o. & q. 145. 1. ad 2.

26 Honor debetur superioribus, ratione excellentiæ; cuius autem confitens in obsequio obedientia, & beneficia debetur ratione gubernationis, 22. q. 102. 2. o.

27 Honor & cultus debetur omnibus pralatis suis, ex debito legali, aliis autem in dignitate constitutis ex debito morali, 22. q. 102. 2. ad 2.

28 Malis pralatis debetur honor, in quantum gerunt vi-

ces Dei, vel communis, 22. q. 63. 3. o. & q. 103. 1. ad 2.

29 Constitutis in dignitate debetur honor, ratione excellentiæ; timor autem, ratione potestatis, obedientia vero, & tributum ratione gubernationis, 22. q. 102. 2. ad 3.

30 Honor debetur parentibus, in quantum hujusmodi, subfistens vero & alia debentur eis ratione indigentia, quatenus omnia intelliguntur in quarto præcepto, scilicet de honorē parentum, 22. qu. 101. 2. o. & q. 106. 3. c. & q. 122. 5. ad 3. item qu. 189. 6. corp. ad 1.

31 Divites non sunt honorandi folio intuitu divitiarum, sed ratione maioris loci in communitate, 22. qu. 63. 3. fin.

32 Daemones sunt pro iniunctis habendi, magis quam honorandi, 22. q. 103. 2. ad 2.

33 Creaturæ irrationali secundum se non debetur ab homine aliqua subiectio, vel honor, sed est homini naturaliter subiecta, 22. q. 103. 4. ad 3. & 3. q. 25. 3. ad 3. & 4. 5. ad 2.

34 Hostium ecclesiæ convenit foli Christo, quia importat autoritatem principalem, 3. q. 8. 6. ad 3.

35 Humidum radicale est totum illud, in quo fundatur virtus speciei, quod perditum non potest refaurari. Nutrimentale autem est, quod nondum habet perfectam naturam speciei, sed est in via, ut funguis, & hujusmodi, 1. q. 119. 1. ad 3.

36 Humilitas est virtus, qua refranatur animus, ne immoderate tendat ad alta, 22. qu. 160. 2. c. & qu. 161. 1. o. & 2. 4. c.

37 Præcipue videtur importare subiectiōnē hominis ad Deum, 22. q. 101. 2. ad 3. & q. 163. 5. c.

38 Aristoteles non trahavit de humilitate, quia humilitas est principaliter respectu Dei. Aristoteles autem consideravit de virtutibus, respectu vitaçivilis, 22. q. 161. 1. ad 5.

39 Ad humilitatem pertinet con-

considerare propios defectus, ne se extollat, non autem contemnere dona dei in se, sed ad ingratitudinem; ex quo sequitur accidia, 22. q. 35. 1. ad 3. & q. 161. 3. c.

5 Gradus humilitatis sunt duodecim, secundum beatum Benedictum, scilicet corde & opere semper humilitatem ostendere, defixis in terram affectibus, ut pauca verba & rationabilia loquatur aliquis, non clamora voce, ut non sit facilis aut promptius in ritem; racutinatas usque ad interrogacionem, tenere quod habet communis monasterii regula, credere & pronunciare se omnibus virosum, ad omnia dignum & iutilem, se confiteri & credere, confessio peccatorum; pro obediencia in duris & asperis patientiam amplecti, ut cum obedientia se subdat majori, ut voluntatem propriam non dilectetur implere, ut Deum timeat, & memor sit omnium quae praecipit, 22. q. 161. 6. o. & q. 162. 4. ad 4.

6 Sed secundum Anselmum sunt septem, scilicet contemptibilem se esse cognoscere, de hoc dolore, hoc confiteri, hoc persuadere, scilicet ut hoc vellet credi, ut patienter sustineat hoc dictum, ut patiatur contemptibiliter se tractari, ut hoc amet, 22. q. 161. 6. ad 3. & c.

7 Secundum glossam vero sunt tres gradus, scilicet subdere se maori, & non præferre se æquali qui est sufficiens; subdere se æquali, nec præferre se minori, & hic dicitur abundans; & subesse minori, in quo est omnis justitia, 22. q. 161. 6. ad 4. c.

Humilitas triplex, scilicet penosa ab extrinseco, fulta ex ignorantia propriæ dignitatis, & virtus ex cognitione sui, 22. q. 161. 1. ad 1.

8 Haec est principaliter circa interiorum motum; quæ autem est secundum signa exteriora per fictionem, est magna superbia, 22. q. 161. 1. ad 2. & 2. ad 4. & 3. ad 3.

9 Tendere in magna supra

H U
fe, ex confidentia propriorum virtuum, contrariatur humilitati, non autem si ex confidencia Dei, 1. Prolo. 22. q. 129. 3. ad 4. & q. 161. 2. ad 2. & 6. ad 1.

10 Humilitas est essentialiter in appetito, scilicet subjective; sed cognitio proprii defectus est regula eius, 22. q. 161. 2. o. & 6. c. item qu. 162. 3. ad 2.

11 Est in irascibili subiecti-
ve, 22. q. 161. 4. ad 2.

12 Humilis nihil audit mirabilius, quam suam excellen-
tiam, 22. q. 30. 4. ad 1.

13 Vere humilis reputat se deteriorem alius, non quidem quoad actum exteriorem; sed timens ne per superbiam gravius peccet in iis, que bene agere videatur, 22. q. 161. 6. ad 1.

14 Quilibet per humilitatem debet secundum illud quod sum est, se subjicere cuilibet proximo, secundum illud quod Dei est in eo, 22. qu. 161. 3. o. & 6. ad 1.

15 Humilitas convenit omni homini, etiam Christo, secundum humanitatem, non autem secundum divinitatem, 22. q. 161. 1. ad 4.

16 Christus humiliavit se quadrupliciter, scilicet ad passionem & mortem, ad sepulchrum & infernum, ad confessionem & opprobria, & sub hominibus. Ideo quadrupliciter meruit exaltari, scilicet per resurrectionem, ascensionem, sessionem ad dexteram patris cum manifestatione divinitatis ejus, & per judiciam peccatorum, 3. q. 49. 6. c. & 0. 52. 1. c. & q. 54. 2. c. & q. 59. 3. o. & 6. c.

17 Humilitas post virtutes theologales, & intellectuales, & post iustitiam, præcipue legalem, est potior ceteris, 22. q. 161. 5. o.

18 Superabundantia magis opponitur humilitati, quam defectus; quia magis reprimit spem vel fiduciam, quam utatur, sed fortitudo & converso respectu audacia, 22. q. 161. 2. ad 2.

19 Humilitas & magnanimitas conveniunt in materia, &

H Y
differunt in modo, 22. q. 161. 4. ad 3. & q. 162. 1. ad 3.

20 Humilitas refranat præsumptionem, ex reverentia Dei, sed magnanimitas firmat animum contra desperationem, ex adprobitione proprii boni, 22. quæst. 161. 2. ad 3. & quæst. 162. 1. ad 1.

21 Humilitas deprimens ad infinitum, & magnanimitas impietis animum ad magnam non opponunt, quia utrumque fit refra ratione, 22. q. 129. 3. ad 4. & qu. 161. 1. c. ad 3. & 2. ad 2.

22 Humilitas reprimens ad dignum magnis, ex dono Dei, & contentum aliis, in quantum deficit, humilis autem e converso, 22. q. 129. 3. ad 4.

23 Humilitas reprimens spem, scilicet spiritum ad alterum, 22. q. 161. 4. c.

Hyperduita est potissima species dulia, ex unione ad Deum, 22. q. 103. 4. ad 2.

24 Hypocrisis est simulatione alienæ persona, ideo tempore peccatum, & est vitium jauntis, 22. q. 113. 2. o.

25 Non est semper peccatum mortale, nisi sit in nocentium fiduci, vel persona, vel ecclesia, 22. q. 111. 4. c.

26 Per se & direkte opponitur tantum veritati, quia est virtus, 22. q. 112. 3. o.

27 Finis remoru hypocrisis, est lucrum, vel gloria, sed proximus est ostendere se alium quam sit, 22. q. 111. 2. ad 2.

28 In nomine Hypostasis & substantiae latebat venenum, antequam nota esset aquivocatio ejus, 1. quæst. 29. 3. ad 2.

29 Hypostasis dicitur materia, usus forma, usus compositum, quia materia est principium substantiæ, & forma est principium substantiæ, 1. quæst. 29. 3. ad 5.

30 Hypostasis, persona, sub-
stantia, & essentia differunt, 1. q. 39. 2. o.

31 Hypostasis nomen conve-
nit Deo, quantum ad substantie-
am, ad quod imponitur, non autem quoad substatam, a quo

J A 355
imponitur, 1. q. 29. 3. ad 1. & q. 39. 1. ad 3.

32 Hycus significat Christum, propter similitudinem carnis peccati, Agnus propter innocentiam, Aries propter principatum, 12. q. 102. 3. ad 2.

I

33 Jacob emens primogeni-
ta non peccavit, quia
erant sua; sed Esau ven-
dens ea peccavit per simo-
niam, 22. q. 109. 4. ad 3.

34 Non est mentitus, dicens
se esse Esau, quia mystice di-
xit se esse Esau primogenitum
Iaac, qui primogenita illius
de jure ei debebantur: vel pro-
pter mysterium, quia videlicet
minor populus, scilicet gentilium, substituendus erat
in lacum primogeniti, scilicet
in locum Iudeorum, 22. q. 110.
3. ad 3.

35 Non videt Deum per es-
tentiam, 1. q. 12. 11. ad 1. & 22.
q. 180. 5. ad 2.

36 Vovit habere dominum in
Deum, in quantum voluntarie
vovit; vel vovit secundum specialem modum; vel dicitur
votum large, id est recogni-
tio obligationis, & non cau-
sa ejus, 22. q. 88. 2. ad 1.

37 Vovit dare decimas, non
quidem ministris, sed ad cul-
tum Dei, ut in sacrificiis, 22.
q. 87. 1. ad 3.

38 Post contemplationem,
claudicavit uno pede, quia
necessitatem debilitatem a-
more feculi, convalescat ali-
quis ad amorem Dei, secun-
dum Gregorium, 22. q. 180. 7.
ad 4.

39 Accedens ad ancillas uxo-
rum suarum non peccavit,
quia erant uxores, 22. q. 174. 2.
ad 3.

40 Jacobus ex instinctu vel re-
velatione Dei fecit per demo-
nes adduci ad se Hermogenem,

22. q. 90. 1. c. & 2. c. fin.

41 Iactantia est, per quam
quis se extollit supra id quod
in se est, secundario autem
supra id quod de eo aliis ope-
nantur, 22. q. 110. 2. c. & q. 112.
2. c.

42 Quoad